



Violetjes van Willem Witsen
(1860-1923), olieverf op paneel 26 x 19 cm.
Rechterpagina: Zonnebloemen van
Vincent van Gogh, geschilderd in 1888-1889.



Kunstenaars uit het fin-de-siècle
zeggen het met bloemen

LES FLEURS DU BIEN

*De lente staat voor de deur. Het voorjaar is een uitgelezen
moment om een fin-de-siècle tuintje aan te leggen: een
dromerige lap grond waar je kunt verdwalen in mystiek en
symbolen. Kunstenaars wijzen u de weg.*



“
FLORIS VERSTER (1861-1927)
NOEMDE ZIJN STILLEVEN
SOMS ‘VROLIJK VERSTERVEN’

Bloemen in glas
Floris Verster (1861-1927).



Aan het einde van de negentiende eeuw kozen kunstenaars op grote schaal voor het afbeelden van opmerkelijke bloemsoorten. In het bijzonder de groep Symbolisten drukten hiermee zowel hun persoonlijke gevoelens en denkbeelden, als de geest van de tijd uit. Dit valt te lezen in de inleiding van de catalogus ‘Bloeiende Symbolen’, bij een tentoonstelling die in 1999 in het Noord-Brabants museum werd georganiseerd en daarna doorging naar Pallant House in Chichester (UK) en Institut Néerlandais te Parijs. Op de voorkant van het boekwerk pronkt Mondriaans ‘Passiebloem’ van het Kunstmuseum in Den Haag. Vorig voorjaar was het schilderij onderdeel van de expositie ‘Spiegel van de Ziel’ in Singer Laren. De solistische bloem als beeldmotief werd indertijd een internationaal verschijnsel om gevoelens en ideeën weer te geven. Er was gelijke artistieke gezindheid in Frankrijk, België, Nederland en ver daarbuiten, in landen als Zweden, Polen en Rusland. Het voert in dit verband te ver om de vele verschillende redenen op te sommen waarom er een vlucht naar dit specifieke thema was, maar dat het onder meer met de met een geheimzinnige waas omgeven koloniale expansie, de snelle ontwikkeling van de botanische wetenschap en de decadente maatschappelijke en geestelijke toestand van de wereld in de negentiende eeuw had te maken, was wel duidelijk.

Lelies en klaprozen

Met Parijs als belangrijk kunstzinnig centrum ontstond er tevens een hang naar occultisme, spiritisme en mysticisme. Kunstenaars als priesters. En de dichter Charles Baudelaire (‘Les Fleurs du Mal’) als inspirator van deze beweging met zijn declamaties ‘dat de mens in de natuur wandelt als in een woud van symbolen, en ervaart die symbolen in geur en

| Mondriaans ‘Passiebloem’ van het Kunstmuseum in Den Haag



| Trosroosjes van Jacobus van Looy (1855-1930), olieverf op paneel 25 x 50 cm.

klank’. Dat gold in het geval van de schilders ook voor lijn en kleur. Vanaf toen werd het onderwerp veelal geësthetiseerd in de weergave van de vele ‘femmes fatales’ als Cleopatra, Harpijen, of Salome, evenzeer als de ‘femmes fragiles’ zoals Beatrice, of de bruid in het algemeen werden afgebeeld. Bij de gepenseelde scenes van jonge, tere en frêle vrouwen past de blanke Lelie – als symbool van reinheid – perfect. De Lelie, zoals in een werkje ‘meisjeskopje met leliën’ uit 1894 van Henri van Daalhoff (1867-1953) in het Kröller-Muller Museum, is dan ook een van de eerste bloemen die u in uw nieuw aangelegde fin-de-siècle tuin gaat planten. Daarnaast komen klaprozen te staan, zoals te bewonderen op de composities van Floris Verster (1861-1927) – hij noemde zijn stilleven soms ‘vrolijk versterven’ – en Jacobus van Looy (1855-1930). Een welkome aanvulling is de witte chrysant, vaak afgebeeld door Piet Mondriaan (1872-1944).

Alcea Nigra

Een van de vijfduizend soorten van de oorspronkelijk exotische orchidee mag niet ontbreken. Het Rijksmuseum Amsterdam bewaart bijvoorbeeld een prachtige aquarel uit 1894 van een paarse orchidee van de vaderlandse alleskunner Theo

Nieuwenhuis (1866-1951). Nog wat (pioen-)rozen en met de onvermijdelijke zonnebloem (Van Gogh) is de fin-de-siècle tuin op een haar na af. Tenslotte, en meteen mijn persoonlijke favoriet in deze, is de stokroos – in het bijzonder de Alcea Nigra (zwarte). Omdat hij wel twee meter hoog kan worden, torent hij majestueus boven de andere bloemen uit. En als alles zo’n beetje in juli-augustus tot volle bloei komt, dwaalt u al dromend en reflecterend door uw gecreëerde sprookjestuin waarin alle bloemen een symbolische en persoonlijke betekenis hebben. Het lijkt mij een bezigheid die voldoening schenkt tijdens de verveling van corona. Een begerlijke bezigheid ook nog. ■

“
IN EEN SPROOKJESTUIN
VOL SYMBOLIEK VERGEET
U DE VERVELING VAN
CORONA